

III PRIKAZ KNJIGE

8(14)#14 2019

UDK 82.09F. Fejzić Čengić
Primljeno: 15.02.2019.

Halima Sofradžija

Fakultet političkih nauka, Sarajevo

Prikaz knjige

**Kao ribe u vodi (Ka filozofiji medija – ili
kako opstati s medijima)**

autorice prof. dr. Fahire Fejzić Čengić

**Spoznavanje svijeta
u njegovoj svekolikoj
pojavnosti**

Svako otvaranje knjige za onog koji to čini svojevrsno je susretanje, pronalaženje, putovanje, a putovanja ima najrazličitijih, kao i knjiga. Istovremeno knjiga razotkriva svog autora, on je u posložene stranice prelijevao sebe dovodeći svoje misli do izraza, do jezika. Okretanje ka filozofiji, a koja pita o biti same stvari onoga što propituje, znači svagda zaroniti u dohvaćanje onog što je zastrto, donekle poznato a ne još potpuno shvaćeno ni raskriveno; dakle, dospjeti u zapitanost, posve je naročito putovanje.

Na stranicama rukopisa *Ka filozofiji medija*, riječ *medij* zrcali se u svojim mnogostrukim formama i značenjima, gdje autorica raskriva svu kompleksnost razumijevanja ovog pojma u njegovoj pojavnosti. Svijet u kojem živimo nosi bitno obilježje *posredovanja*. Već u uvodnim razmatranjima pozivamo se misliti o tome je li danas uopće izvan *medijske paradigme* život moguć. U vrijeme uspona *umreženog društva*, kada to nosi značenje uvezanosti, konektiranosti *mrežom*, neospornim se čini da ujedno ta situacija naprosto nosi i usporedno prepoznavanje simbolike snažne vrtložne „uhvaćenosti u mrežu“ u koju milijuni ljudi svakoga dana zalaze, gotovo u ritualnom toku, u jedan paralelni svijet. Sama morfologija mreže i Janusova priroda „života u mreži“ na specifičan način zamagljuje, udaljava i gubi prostor stvarnosti, a sve to bitno utječe na karakter suvremene kulture što ne ostaje skrivenim autorici koja prepoznaje da se ta situacija ustanovljava na „posredovanim mrežnim platformama, u mnoštvu poruka i informacija, gdje se uistinu ljudi i događaji samo prividno vide, čuju, percipiraju.“ Upravo zato jer ih se posreduje, jer nema neposrednosti, nisu izravni u izrazu i pojavnosti. Kako pojašnjava autorica Fejzić – Čengić, u tom svodenju se podvostručuje naše vanjsko ja kao i uopće mogućnosti za udvostručeno vanjsko bivanje i podvostručeni identitet. Rastuće nestajanje stvarnosti nema karakter mirovanja, sa sobom nosi brojne skrovite redukcionizme stvorene novom tehnologijom, pa ipak i sami ti činovi nestajanja su zavodljivi. Stvarnost protiv sebe, naspram sebe, ima sve - „slikovne mehanizme“ medija koji se pokreću u digitalnom dobu i neosporno preobražavaju ljudsku predstavu o samoj stvarnosti, ima i jedno utihnuće budnosti, tehnike umnažanja ravnodušnosti, privida, blještavosti spektakla gdje se svijet neumorno zatrpava i prekriva kontinuiranim „naslagama informacija“ u potrazi za onim što i pripada postmoderni i njenim „formama eskalacije novoga“. *Dobiva li se iluzijom više od stvarnosti*, već je s pravom postavljeno pitanje. Preobražaj *samorazumljivog u upitno*, kako je svojevremeno primijetio E. Fink, primarno je već buđenje, jer nekada u samom pitanju zasvijetlucaju sve jednostavne neupadljive stvari.

Ubrzano preobražavanje svijeta pod utjecajem inovativnih tehnologija izmijenilo je naše iskustvene i životne strukture na gotovo svim razinama, te proces izrazitog *tehniziranja* ukupnog društva mora biti predmetom kritičkog promišljanja što je autorica nezaobilazno postavila u obzor svog misaonog interesa – kako se odnositi prema sve više tehniziranom svijetu – naprosto jer je suvremena medijska kultura jednovremeno kultura visoke tehnologije. Napokon treba jasno razumjeti, i sama tehnologija je *medij* u doslovnom smislu, ona posreduje percepcije, način prisjećanja, oblikovanje identiteta, kako je već naznačeno u knjizi *Doba slika u teoriji mediologije*. U novoj društvenoj racionalnosti, tehničkoj racionalnosti, suvremeni čovjek je sve manje budan da prepozna koliko je tehnička simbolika nadvladala duhovnu.

Spoznavanje svijeta u njegovoj svekolikoj pojavnosti, jer „svijet je jedan po supstanci a mnoštven po likovima i formama“, moguć je kad se sklonimo iz situacije okruženosti i zaslijepljenosti ekrana, iz jednodimenzionalne pustinje medijskih slika koje su se s takvom lakoćom nadnijele nad život kao zamjena za stvarna iskustva, puninu života i doživljaja jer je sve udaljeno u predstavu; ekраниčka kultura postavlja pred ljudski pogled jedan horizont koji Virillio naziva umjetnim, koji biva zamjena za onaj horizont koji čovjeku pripada a kojega napretkom tehnike sve više gubi. Zbog toga autorica podsjeća na McLuhana i njegovo razumijevanje medija kao *zatvora bez zidova*, sintagme koja je više nepoznata nego poznata a pripada ovome znamenitom autoru čije se sve ostale sintagme (globalno selo, medij je poruka..) u javnom prostoru prisutnije i prepoznatljivije od ove. Čini se da je *elektronska magija* u digitaliziranom svijetu postala boravištem, a prije će biti da je u pitanju jedna *bezavičajnost*, jer suvremeni je čovjek prognan i napustio je Stvarnost naselivši se u *medijsku fatamorganu* gdje je postao rubna figura - onaj koji samo gleda.

Kao komunikolog i mediolog, autorica Fahira Fejzić – Čengić ukazuje na jezik kao *medij*, konstatirajući da stojimo u mediju jezika svakodnevno, svakim našim udahom i izdahom. Govor, jezik i pismo su svakako čudesan dar koji posjedujemo, kojim izražavamo i spoznajemo Svijet, ponekad dohvaćajući u naznakama tek fascinirajuću višedimenzionalnost života.

Prisutnost dubokog i neiskazanog u onom kazanom, izrečenom, nesvakidašnjem u svakidašnjem, postoji kao trajno posegnuće autorice koja ovo stanje, ovaj preobražaj ili zamisao ne skriva, štoviše eksplicira je i navodi kao osobnu posvećenost da se svakodnevno valja posvetiti traganju, promišljanju, analitici, kako bi se upravo misaonim zahvatima, samim nepatvorenim mišljenjem barem za tren doseglo u svijet konzistencije, ravnoteže a koji nastaje putem stalnih nadopunjavanja vlastite iskustvenosti. Nešto poput trajne ljudske zagledanosti u Vječnost iz svog prolaznog trenutka. Dromološki zahtjev današnjice upozorava nas da je učestalo, a ako ne i svakodnevno potreban otrežnjavajući pogled na bezmalo svaki susret sa neizvjesnom situacijom ili svaki susret sa svijetom/ Svijetom kojega sve češće obujmljuje zaborav, samozaborav ili nešto teže – pregaranje Subjekta samog.

Pred nama je otvoreno polje višegodišnjeg istraživanja i promišljanja autorice, još jedna knjiga, napokon, treba li podsjetiti da je i knjiga medij, gdje je njena misao zaokupljena multiverzumom medija koje možemo naznačiti svojevrsnom originalnom heremenutikom medija.

This journal is open access and this work is licensed under a
Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.